

Inkomen in vollegrondsector niet per se lager dan gangbaar

Biologische vollegrondsgroenteteelt vergeleken met gangbaar

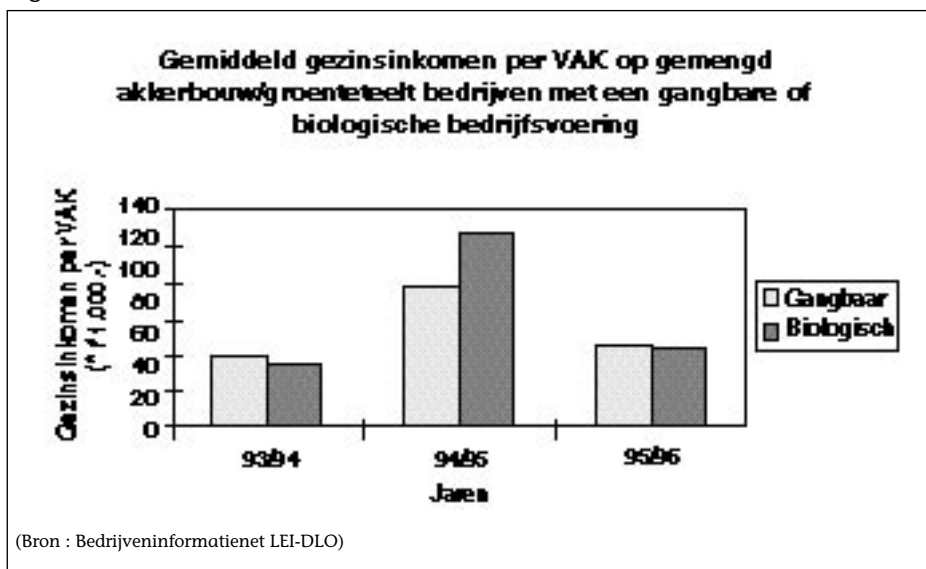
Het PAV in Lelystad en het LEI-DLO volgen sinds 1993 een groep van 15 biologische vollegrondsgroentebedrijven in hun economisch presteren. Doel is inzicht te krijgen in het economisch perspectief van de biologische vollegrondsgroentesector. Hiervoor wordt gedurende een periode van 4 jaar een bedrijfseconomische boekhouding bijgehouden en worden aanvullende technische gegevens verzameld ter interpretatie en verklaring van de financiële resultaten. De resultaten van de groep bedrijven worden vergeleken met de resultaten van gangbare bedrijven. Uit het boekhoudnet van het LEI-DLO is een groep van 19 gangbaar gemengde akkerbouw/vollegrondsgroenten bedrijven genomen met een vergelijkbaar teeltplan. Deze bedrijven, waarbij de omzet minimaal voor 75% door groentegewassen wordt gevormd, zijn gemiddeld genomen nogal wat groter (45 ha tegen 27 ha) en de arbeidsbezetting in aantal volwaardige arbeidskrachten (VAK's) per hectare is ongeveer de helft lager. Een vergelijking met gespecialiseerde gangbare vollegrondsgroentebedrijven is achterwege gelaten vanwege een vaak eenzijdig teeltplan op deze bedrijven en een vaak veel kleinere teeltoppervlakte.

Gezinsinkomen

Het gemiddeld gezinsinkomen per volwaardige arbeidskracht (VAK) (zie figuur 1) loopt voor beide groepen bedrijven over een periode van drie jaar slechts weinig uiteen. Het financiële resultaat van een biologisch bedrijf wordt gedrukt door zaken als een extensiever teeltplan (extensivering met laag salderende gewassen), hogere arbeidskosten vanwege meer handmatige onkruidbestrijding, een lagere specialisatiegraad en lagere kg-opbrengsten en kwaliteiten als gevolg van

Biologische bedrijven, zowel de bestaande als de omschakelende bedrijven, richten zich meer en meer op het halen van een zo goed mogelijk economisch resultaat binnen de gestelde biologische teeltvoorwaarden. Vooroordelen, zoals slecht economisch perspectief, knelpunten en weinig informatie, leiden tot een terughoudende opstelling bij gangbare telers. Onderzoek van het PAV in Lelystad en het LEI-DLO wijst uit dat er grote verschillen zijn tussen de biologische bedrijven, maar dat het gemiddelde inkomen niet lager hoeft te zijn in vergelijking met gangbaar. Dit ondanks grote verschillen in teeltplan, arbeidsbehoefte en afzet tussen beide sectoren.

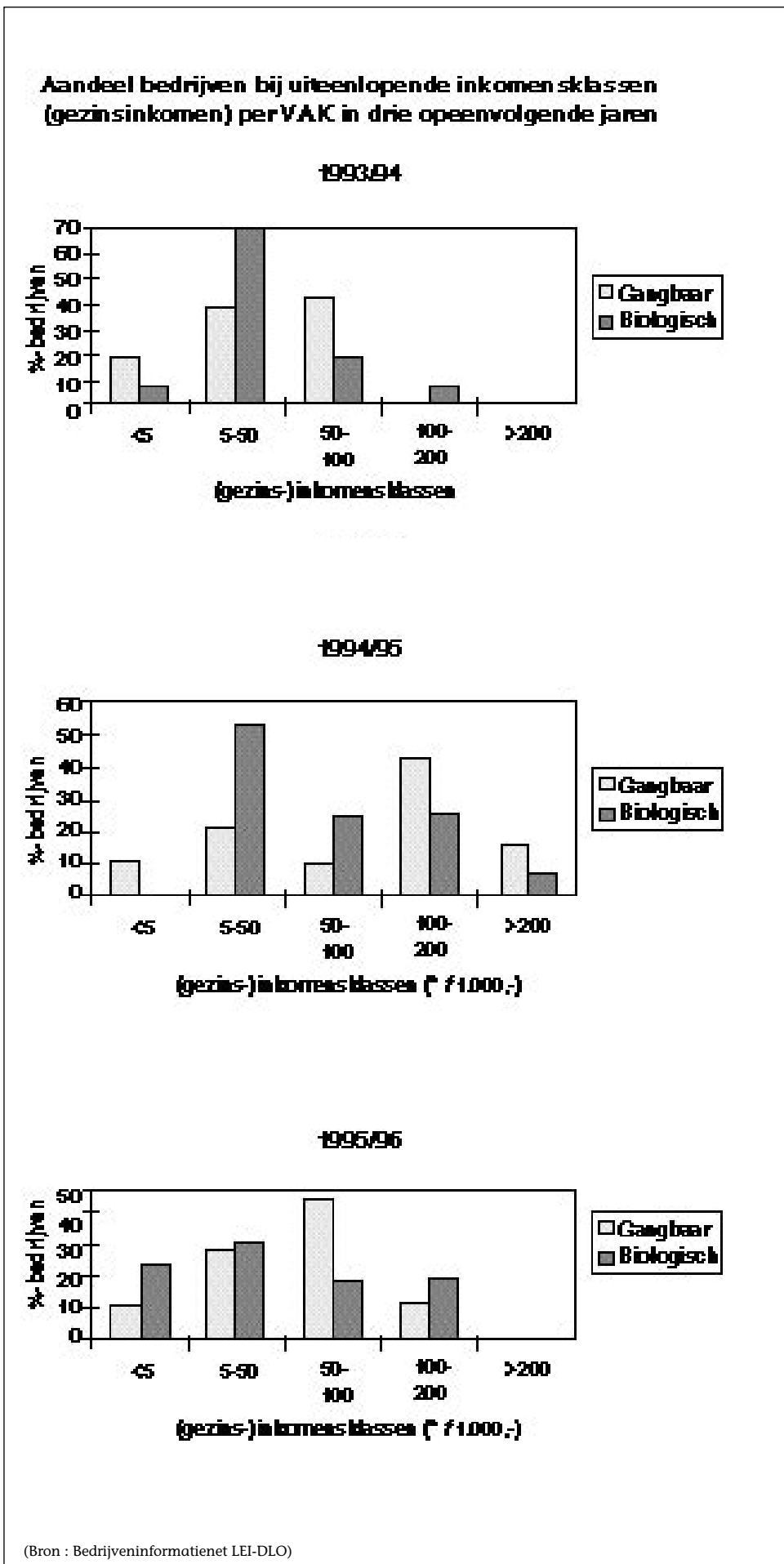
Figuur 1

gewassen. De hogere gewassaldi die deze groep van biologische telers behaalden compenseren onder andere de hogere inzet aan arbeid. (zie volgende pagina). Voor een aantal gewassen blijkt een fors verschil in arbeidsbehoefte te bestaan. De onkruidbestrijding in de biologisch geteelde gewassen moet volledig mechanisch, thermisch en handmatig uitgevoerd worden. Met name bij de gewassen peen, prei en uien vergt dit aanmerkelijk meer arbeidsuren per hectare. Deze ge-

wassen kenmerken zich door een lange teeltperiode en een geringe bedekkingsgraad, waardoor onkruid alle kans krijgt. Vergelikt men de arbeidsbehoefte voor de teelt, oogst en het afzetklaar maken tussen de biologisch en gangbaar geteelde gewassen, dan zijn hier ook grote verschillen te constateren. De grotere diversiteit aan gewassen bij biologische bedrijven maken rendabele investeringen in oogst- en verwerkingsmechanisatie moeilijk. Mogelijkheden

Figuur 2

beperkte bijsturingmogelijkheden in de teelt. Daartegenover staat dat hogere opbrengstprijzen voor de biologische producten worden gerealiseerd. Een belangrijke vraag is of ondernemers met een biologische bedrijfsvoering een hoger inkomensrisico lopen ten opzichte van ondernemers met een gangbare bedrijfsvoering. De spreiding in inkomen kan hier inzicht in geven. Uit figuur 2 blijkt dat het gezinsinkomen per VAK zowel op bedrijven met een gangbare als een biologische bedrijfsvoering in alle drie de jaren sterk uiteenloopt. In de jaren 1993/94 en 1994/95 ligt de top van de inkomensverdeling van de biologische bedrijven in de inkomensklasse f5.000,- tot f50.000,-. De inkomens op gangbare bedrijven zijn in die jaren meer gespreid. In het jaar 1995/96 zijn de inkomens op biologische bedrijven wat meer gespreid. De spreiding van inkomens van de biologische bedrijven lijkt niet kleiner te zijn dan op de gangbare bedrijven met akkerbouw/groente-teelt. Blijkbaar zijn de inkomens van gangbare bedrijven met in een aantal gevallen een iets eenzijdiger bouwplan gevoeliger voor prijsfluctuaties op de (gangbare) markt.

Teeltplan vollegrondsbetrieben

De teeltoppervlakte van deze groep biologische vollegrondsgroentebedrijven is gemiddeld 27 ha, uiteenlopend van 11 tot 45 hectare. Een ruim gehanteerde vruchtwisseling als uitgangspunt voor een goede bodemgezondheid en bodemvruchtbaarheid heeft als gevolg dat meer gewassen en meer granen in het bouwplan opgenomen worden (granen als vruchtwisselingsgewas). Gemiddeld komen op de bedrijven 6 tot 10 gewassen in het teeltplan voor. Qua areaal zijn de belangrijkste gewassen granen (16%), consumptieaardappelen (15%), grove peen (10%), pompoenen, bloemkool, sluitkool, ui, suikermais, prei, spruitkool (gemiddeld 4,5%), overige diverse akkerbouwgewassen (13%) en overige diverse groentegewassen (15%).

Arbeidsbehoefte

De arbeidsbehoefte voor biologisch geteelde gewassen is over het algemeen hoger dan voor de gangbaar geteelde

Tabel 1

Arbeidsbehoefte (in uren per ha) voor biologische en gangbaar geteelde vollegrondsgroenten (incl. consumptie-aardappelen).

Gewas	Biologisch *			Gangbaar **
	teelt	onkruid	oogst etc.	totaal
Cons.aardappel	30	10	85	30
Grove peen	16	136	384	260
Pompoenen	32	44	182	--
Bloemkool	67	64	225	360
Witte kool	86	26	498	450
Ui	22	264	135	145
Prei	198	102	796	960
Spruitkool	73	32	227	200

*Resultaten op basis van urenregistraties bij 15 biologische bedrijven

**Normatieve gegevens volgens Kwantitatieve Informatie 1997 (concept)

(Bron: PAV-Lelystad)

De hogere gewassaldi die biologische telers behalen compenseren onder andere de hogere inzet aan arbeid. (Foto PAV)

Tabel 2

Procentuele verdeling in afzetwijzes van de belangrijkste groenteproducten (incl. consumptie-aardappelen) op basis van teeltoppervlakte

(resultaten gebaseerd op de afzetwijzes van 15 biologische vollegrondsgroentebedrijven)

Gewas	Versproduct		Verwerkt product
	Collectief	Individueel	Collectief/individueel
Consumptie-aardappelen	82%	7%	11%
Grove peen	82%	1%	17%
Pompoen	95%		8%
Bloemkool	26%		74%
Witte kool	88%	1%	11%
Ui	82%	3%	15%
Suikermais	100%		
Prei	38%	5%	57%
Spruitkool	29%	3%	67%

(Bron : PAV-Lelystad)

voor samenwerking of uitbesteden aan derden kan financieel voordeel bieden. De afzet gericht op rechtstreekse levering aan detailhandel en consument, vraagt ook extra tijd. De extra arbeidsbehoefte geldt niet in het geval wanneer de biologisch geteelde gewassen aan de verwerkende industrie worden geleverd. De wijze van afzet kan nader inzicht geven in de verschillen in arbeidsbehoefte met de gangbaar geteelde producten.

Afzet

Binnen de groep van 15 biologische vollegrondsgroentebedrijven zijn gegevens verzameld omtrent de afzetwijzen van hun producten. De biologische producten worden onder Eko-keurmerk afgezet op zowel binnenlandse als exportmarkten. De producten worden collectief als versproduct verkocht, individueel rechtstreeks aan de kleinere detailhandel/consument of als product voor de snijderij, diepvries, drogerij, conserven en als grondstofproduct geleverd. De afzetwijze is van invloed op de te realiseren opbrengstprijzen en op de arbeidsbehoefte.

Ondanks een klein marktaandeel en beperkte logistieke afzetstructuren, blijkt uit Tabel 2 dat de afzet binnen deze groep collectief (coöperatief) aangepakt wordt. Rechtstreekse afzet via huisverkoop, detailhandel of via een eigen abonnementensysteem blijkt gemiddeld gering van omvang, maar kan voor een individuele bedrijven een belangrijk aandeel in de financiële omzet zijn. Daarnaast valt op dat van een aantal typische verse groenteproducten toch in belangrijke mate afgezet worden als product voor verdere verwerking. Met name bloemkool als grondstof voor de babyvoedingindustrie en spruiten en prei voor diepvries en drogerij. Het onderzoek wordt in 1998 afgerond. Dan wordt ook nader ingegaan op de samenhang tussen de bedrijfsstructuur en verschillen in de inkomens op bedrijven met een biologische bedrijfsvoering.

Cees Geven
onderzoeker PAV, Lelystad
Arie van der Zwaan
onderzoeker LEI-DLO